

www.kaks.fi

polemiikki

1/2013

tuoreen kuntatiedon erikoislehti

Oikeusoppineet
tylyttävät
rakennelain

Tutkija onnellisen
kunnan jäljillä

Kuntatyöntekijän
karu arki

Vihreä Ville Niinistö:

Jäte on
kasvava
bisnes

polemiikki¹/2013

Pääkirjoitus 3

Ajassa:

Laki ilman ohjausvoimaa 4

Tietokaks 7

Tutkimus ja rahoitus 9

**Ympäristöministeri
Ville Niinistö:
Kunnat uuden ympäristö-
bisneksen avainpelaajia** 10

**Puntarissa kuntalaisten
onnellisuus** 15

Kaksinverroin johtamisen juhlaa 16

Töitä johtajalle! 18

Kolumni:

Oikeat sanat, helpot nimet 21

Tätä tutkin:

Vaietut virkanimitykset 22

Lopuksi väitän 24

Kuka kehtaa väittää ja mitä?!

Lue takakannesta
ja ota kantaa.

kaks.fi

Käytä puheenvuoro.

Kuntauudistuksen
rakennelakiluonnosta
puntaroivat Kaarlo Tuori

ja Olli Mäenpää
SIVULLA 4

Mistä löytyy onnellinen
kuntalainen?
SIVU 15

Työhyvinvoinnin
professori Marja-
Liisa Manka puhuu
johtajuudesta
SIVULLA 18

Polemiikki on Kunnallisalan kehittämissäätiön tytäryhtiön Pole-Kuntatieto Oy:n neljä kertaa vuodessa ilmestyvä lehti.

Julkaisija Pole-Kuntatieto oy c/o Kunnallisalan kehittämissäätiö, Fredrikinkatu 61, 00100 Helsinki, toimisto@kaks.fi

Päätoimittaja: Antti Mykkänen Toimitusneuvosto: Antti Mykkänen, Veli Pelkonen, Eeva-Liisa Hynynen ja Minna Ruusinen.

Toimitus ja ulkoasu: Miks' ei! Oy, Huvilakatu 17, sisäpiha, 00150 Helsinki 040 5408494, miksei@kaks.fi

Paino: Kirjapaino Uusimaa ISSN 1455-6022.

Voimia valtuutetut!

*Kaks on
myös
facebookissa.*

Suomi maakuntineen on vahva kunnallisvaltio. Koulut ja kadut, leikki ja liikunta, päivähoito ja pelastus, terveys ja tiet, vanhukset ja vammaiset, yhdyskunta ja ympäristö, kaikki nämä ja monet muut päivittäiset asiat ovat kaupunkien ja kuntien luottamushenkilöiden ja työntekijöiden hoteissa.

Valtuutettujen neljän vuoden vastuu-urakka on alkanut vähintään haastavissa olosuhteissa. Taloudessa tuulee. Kunta-sote -uudistus vaikuttaa olevan tuuliajolla.

Tässä tilanteessa kaikki kuntapäättäjät tarvitsevat tosietoa. Sitä haluamme tuottaa ja välittää päätöksien pohjaksi.

KAKS – Kunnallisan alan kehittämissäätiö on itsenäinen ja toiminnassaan riippumaton. Tehtävämme on auttaa osaltamme kuntia. Tässä tarkoituksessa rahoitamme kuntia palvelevaa tutkimusta.

Ajattelemme siinä loppukäyttäjää. Arvostamme sellaista tutkittua tietoa, josta on apua kunnallisen päätöksenteon ja työn arjessa.

Sitä myös rahoitamme.

Emme usko yhteen totuuteen. Haluamme pitää yllä vapaata ja moniarvoista keskustelua yhteiskunnasta ja kunnista. Siksi julkaisemme tätä Polemiikki-lehteä sekä Polemia-kirjoja.

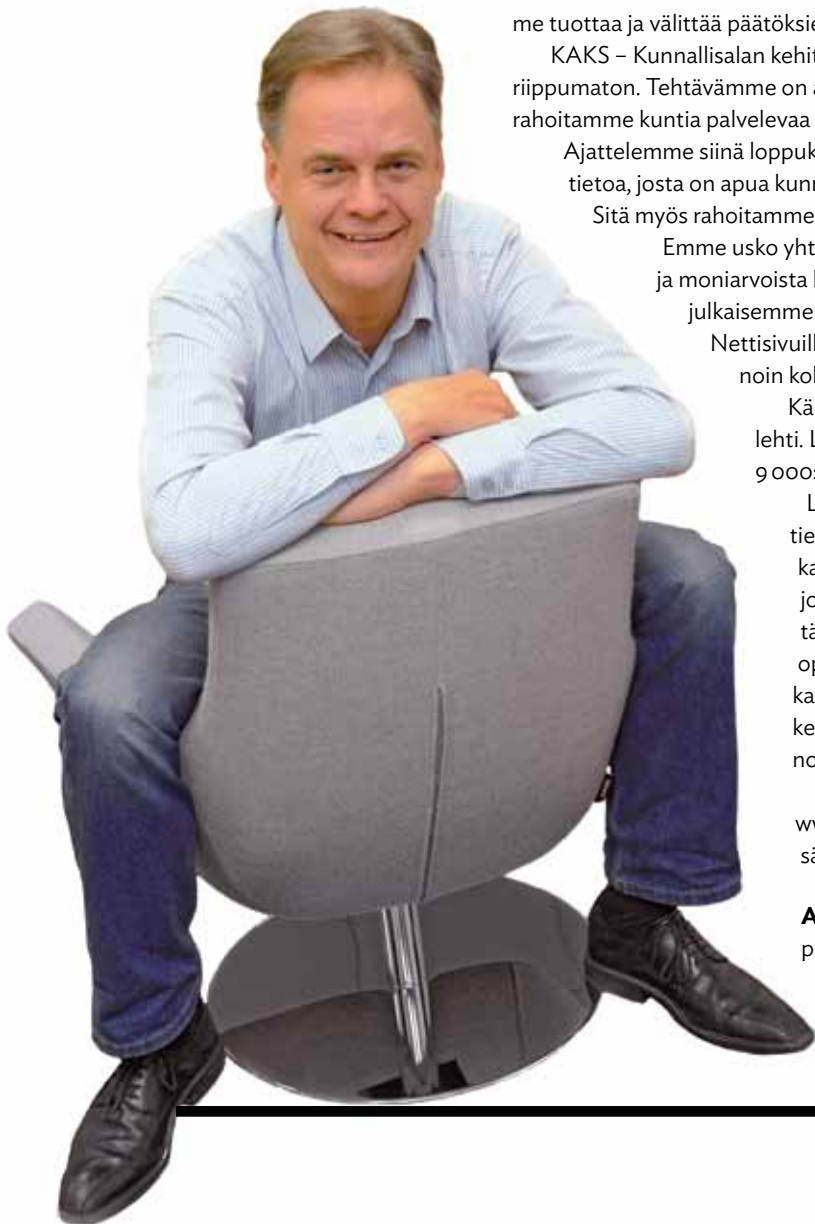
Nettisivuillamme www.kaks.fi kirjoittavat tämän vuoden noin kolmikymppiset valta(kunnalliset) päättäjät.

Kädessäsi on Suomen laajalevikkisin kunta-alan lehti. Levikimme kasvoi vuoden vaihteessa vajaalla 9 000:lla noin 22 500:aan.

Lehtemme saa kotiinsa kaupunkien ja kuntien varsinaiset ja varavaltuutetut (n. 18 000), kaupungin- ja kunnanjohtajat, kuntayhtymien johtajat sekä lukuisa joukko muita kuntapäättäjiä ja tekijöitä. Jakelun piirissä on laajalti yliopistoväkeä ja tutkijoita, media läpi valtakunnan, kansanedustajat sekä järjestöjen, puolueiden, keskusvirastojen, tutkimuslaitosten, aluehallinnon ja ministeriöiden päättäjiä, sekä...

Tule mukaan keskusteluun nettisivuillamme www.kaks.fi. Voit jättää mielipidekirjoituksesi sähköiseen mielipideosastoomme.

Antti Mykkanen
päätoimittaja

LAKI ILMAN OHJAUSVOIMAA

Kaarlo Tuori

”Poliittisesti linjattu toivomuskokoelma”, luonnehtivat valtakunnan johtavat oikeusopineet hallituksen kuntauudistuksen rakennelakiluonnosta.

Pääministeri **Jyrki Kataisen** (kok.) hallituksen kuntauudistuksen rakennelakiluonnos on kunnissa parhaillaan lausunnolla. Kannanottoja odotellaan 7. maaliskuuta mennessä.

Millainen laki saadaan, jos luonnos tulee voimaan sellaisenaan?

- Tämä kuntarakennelaki on poliittinen ohjelma kirjoitettuna lain muotoon, sanoo akatemiaprofessori **Kaarlo Tuori**. Hänet tunnetaan valtiosääntöoikeuden ja perustuslain keskeisenä asiantuntijana.

Tuori muistuttaa, että lakeja laadittaessa jokaisen säännöksen merkitys pitäisi miettiä äärimmäisen tarkoin.

- Lakiteksti ei voi olla konditionaalimuotoinen toivomuskokoelma. Nyt näin on päässyt käymään. Luonnos vilisee lauseita, joiden mukaan ”kuntien pitäisi” tai ”kunnat pystyisivät”.

Hämmäntävintä Tuorista oli löytää lakitekstistä hallitusohjelman keskeiset tavoitteet ”vahvasta peruskunnasta”.

- Hallitusohjelman poliittiset tavoitteet siis legitimoidaan rakennelaisa. Ja kun lakeihin kirjoitetaan poliittisia ohjelmia, oikeudellisen sääntelyn

”Lakiteksti ei voi olla konditionaalimuotoinen toivomuskokoelma.”

merkitys hämärtyy. Tällainen kehitys on valitettavaa.

Kunnat löysässä hirressä

Kuntarakennelaki pakottaa kunnat hallituksen hyväksymien vahvan peruskunnan kriteerien pohjalta varsin tiukasti kuntajakoselvityksiin. Kriteerit ohjaavat kunnat pitkälti vuosi sitten keväällä julkistettujen kuntakarttojen mukaisiin selvitysalueisiin. Selvitysten jälkeen kunnat päättävät kuitenkin itse mahdollisista kuntaliitoksista.

- Näyttää siltä, että kuntia roikotetaan erilaisten selvitysprosessien kautta löysässä hirressä - ja kaikesta päätellen pitkään. Kunnat joutuvat odottelemaan täydellisen epätietoisuuden vallassa ja niiltä viedään mahdollisuus kehittää suunnitelmallisesti toimintonsa, Kaarlo Tuori pahoittelee.

Professori muistuttaa, että lainsäädännön yksi keskeinen perustehtävä on turvata oikeudellinen kehikko, joka mahdollistaa sen, että kaikki toimijat - on sitten kyse yksilöistä, yhdistyksistä, yrityksistä tai kunnista - voivat vakaassa oikeudellisessa ympäristössä suunnitella tulevia toimintonsa ja tehdä ratkaisujaan.

- Ei sen paremmin yksilöitä kuin kuntiakaan voi asettaa vuosikausiksi oikeudellisesti epätietoisuuden tilaan. Lakiluonnos ei täytä hyvän lainsäädännön vaatimuksia, eikä tähänastinen kuntauudistusprosessi täytä hyvän hallinnon vaatimuksia, Tuori kiteyttää.

- Yksinomaan se, että kunnat joutuvat ottamaan kantaa rakennelakiluonnokseen sosiaali- ja terveydenhuollon

uudistuksen ollessa täysin käymistilassa, on kuntien kannalta kohtuutonta.

Poukkoilevaa politiikkaa

- Kartat ja kuntarakenne kärjessä eteneminen ei ehkä ole ollut viisain menetely, sanoo hallinto-oikeuden professori **Olli Mäenpää** Helsingin yliopistosta.

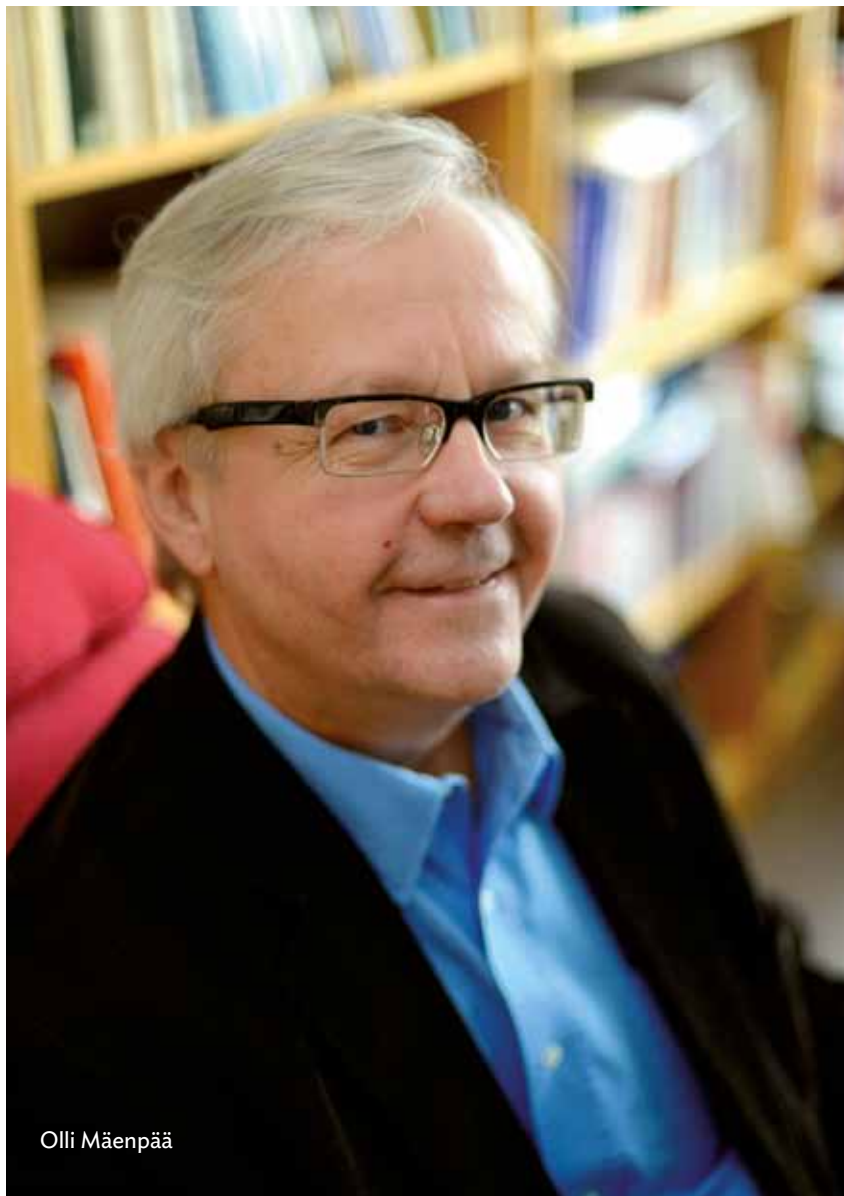
Hänen mukaansa kuntakartat ovat saaneet kohtuuttoman huomion halli-

tuksen suuressa kuntauudistuksessa.

- Etenkin kun ilmeiset ongelmat ovat kuntien sosiaali- ja terveydenhuollossa, professori sanoo.

Mäenpää painottaa, että kyseessä on suuren luokan poliittinen uudistus, joka edellyttää paitsi painavaa asiantuntemusta, myös hyvää poliittista ohjausta.

jatkun >

Olli Mäenpää

Kunnat velvoitetaan selvittämään asioita, mutta kova juridiikka ja ohjausvoima puuttuvat sataprosenttisesti.”

jatkun >

- Nyt poliittinen ohjaus on ollut varsin poukkoilevaa ja harrastelijamaista. Tulossa on kuntarakennelaki, joka on ”päälle liimattua selvitysmenettelyä”. Kunnat velvoitetaan selvittämään asioita, mutta kova juridiikka ja ohjausvoima puuttuvat sataprosenttisesti.

Mäenpää katsoo, että kuntarakennetta koskevaa lainsäädäntöä ei pitäisi säätää ennen kuin tiedetään isot linjat palveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta.

- Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä perusopetuksen palveluiden uudistamisepaineet eivät mahdu ”kuntakylki edellä” -ajatteluun, jota hallitus nyt harjoittaa. Kuntien tulee antaa lausuntoja kuntarakennelakiluonnoksesta, vaikka sote-ratkaisuista, valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta sekä kuntalain uudistamisen linjauksista ei tiedetä paljoakaan.

Olli Mäenpää sanoo, että kuntarakenne edellä -uudistus on harkitsematonta politiikkaa. Professori harmittelee, että päätös sairaanhoitopiirien lakkauttamisesta ehdittiin tehdä ennen kuin järkevää sote-rakennetta on selvitettykään.

Kuvaavaa on, että pohjoismaisten ja OECD-maiden vertailujen mukaan erikoissairaanhoito on suomalaisen terveydenhuollon tuottavin osa.

- Kysymys on ennen kaikkea palveluiden järjestämisestä ja rahoittamisesta. Näitä kysymyksiä ei ratkaista keskitymällä vain kuntarakenteeseen, vaikka muutokset siinäkin ovat tarpeellisia. Toivottavasti näennäinen lainsäädäntöuudistus ei estä oikeisiin ongelmiin puuttumista, Mäenpää summaa. ●

Valtio- vai kuntavetoinen uudistus?

Onko kuntauudistus valtio-varainministeriön linjauksien mukaan kunta- vai valtio-vetoinen, hallitusneuvos Auli Valli-Lintu?

- Uudistuksen eri osissa on molemmilla oma vetovastuunsa. Laissa määritellään raamit kuntajakoselvityksille ja tahtotila sille, millaisia kuntia halutaan. Tässä määrittelyssä valtiolla on veto-vastuu, koska raamit määritellään lailla. Kunnilla on lausuntokieroksen perusteella mahdollisuus vaikuttaa näihin raameihin.

- Lyhyesti kiteytettynä valtiolla on vetovastuu lailla säädettävistä raameista ja erityisen kuntajakoselvityksen asettamisessa ja kunnilla on raamien rajoissa vetovastuu selvitys-alueesta ja kuntaliitospäätöksistä. Kriisikunta- ja poikkeusmenettelyssä on omat vastuunjaot.

Onko kunnilla edellytyksiä lausua sote-linjauksista, kun selvitysmiesten esitykset tulevat helmikuun lopulla ja kuntien on annettava rakennelakiluonnoksesta lausuntonsa 7. maaliskuuta mennessä?

- Sote-linjauksien osalta on keskeistä, että ne ovat tiedossa kuntien käynnistäessä selvitystehtävänsä. Siinä työssä näillä linjauksilla on tärkeä rooli. Nyt

kuullaan kuntarakennelaista. Hallitus on luvannut tiedonannossaan, että kuntarakennelain tullessa voimaan ja selvitysvelvollisuuden alkaessa kunnilla on tiedossa keskeiset linjaukset niin sotesta kuin valtionosuus-uudistuksesta.

Rakennelain ennakoitu voimaantulo?

- Kesällä 2013.

Millaiset edellytykset kunnilla on tehdä esityksiä uusista kunnista, kun liitosesitykset pitää tehdä jo huhtikuun 2014 alussa? Onko aikataulussa joustamisen varaa?

- Lain aikataulut ovat tiukkoja ja niitä täytyy tarkistaa sen perusteella, milloin saamme esityksen annettua eduskunnalle ja milloin laki voisi tulla voimaan. Suurilla kaupunkiseuduilla aikataulu on haasteellinen ja edellyttää selvityksien käynnistämistä mahdollisimman nopeasti.

- Uusien kuntien perustamisen näkökulmasta tulee ottaa huomioon, että 2015 voimaan tulevat kuntaliitokset on päätettävä lain mukaan 2014 kesäkuun loppuun mennessä. Joustamisen varaa 2015 liitoksiin on siten todella vähän. Kunnan päätöksistä pitäisi olla aito muutoksenhakumahdollisuus ennen valtio-neuvoston päätöstä.

Sote-kakku hyvin uunissa, Kari Välimäki?

Patric Lindström

KARI VÄLIMÄKI

- Siirtyi STM:n kansliapäällikön tehtävistä Merimieseläkekassan toimitusjohtajaksi syksyllä 2012.
- Tunnetaan suomalaisen sosiaalipolitiikan osaajana.
- Puheenvuoro suomalaisesta sosiaalipolitiikasta *Kakkuja jaettavaksi* julkaistu KAKSin Polemia-sarjassa helmikuussa 2013 (julkaisu nro 89).

Mitkä ovat suomalaisen sosiaali- ja terveystalouden haasteet ja mahdollisuudet?

– Suurin ongelma on eriarvoisuuden lisääntyminen. Erityisesti terveydenhuolto on pirstaloitunut. Erot terveyspalvelujen saatavuudessa näkyvät osaltaan terveys- ja hyvinvointierojen kasvuna. Toinen suuri haaste on ikärakenteen muutos ja siitä johtuva huoltosuhteen heikentyminen.

Pitääkö suuri uudistus tehdä sote-palvelut vai kuntarakenne edellä?

– Kunta on vain väline, ei itsetarkoitus. Hallinnollisilla rajoilla ei saa estää järkevää toimintaa. Toiminnallisten tavoitteiden on ohjattava kuntarakennetta. Saumatomat palveluketjut esimerkiksi vanhustenhuollossa, yhtenäiset ja käyttökelpoiset tietojärjestelmät, julkisten ja yksityisten palveluresurssien ohjaus ja osaoptimoinnin estäminen edellyttävät yhtä poliittista päätöksentekijää, yhtä johtoa, yhtä suunnittelua ja yhtenäistä budjettia.

– Suomalainen kunta on loistava keino toteuttaa hajautettua demokraattista päätöksentekoa. Ainoa ongelma on, että nykyiset kunnat ovat auttamattoman pieniä eivätkä kykene itseensä päätöksentekoon.

Keskeiset keinot sote-palveluiden pelastamiseksi?

– Järjestämisvastuun kokoaminen noin 20 kokonaisuuteen ja monikanavarahoituksen purkaminen. Tämän tulisi mielellään toteutua vastaavana kuntauudistuksena, mutta ilmeisesti poliittinen päätöksentekijä ei ole siihen vielä valmis. Tämän takia tähän malliin mennään ilmeisesti sote-alueiden, maakuntien tai vastuukuntien kautta.

Millaisin mieltein seuraat kunta- ja sote-uudistusta?

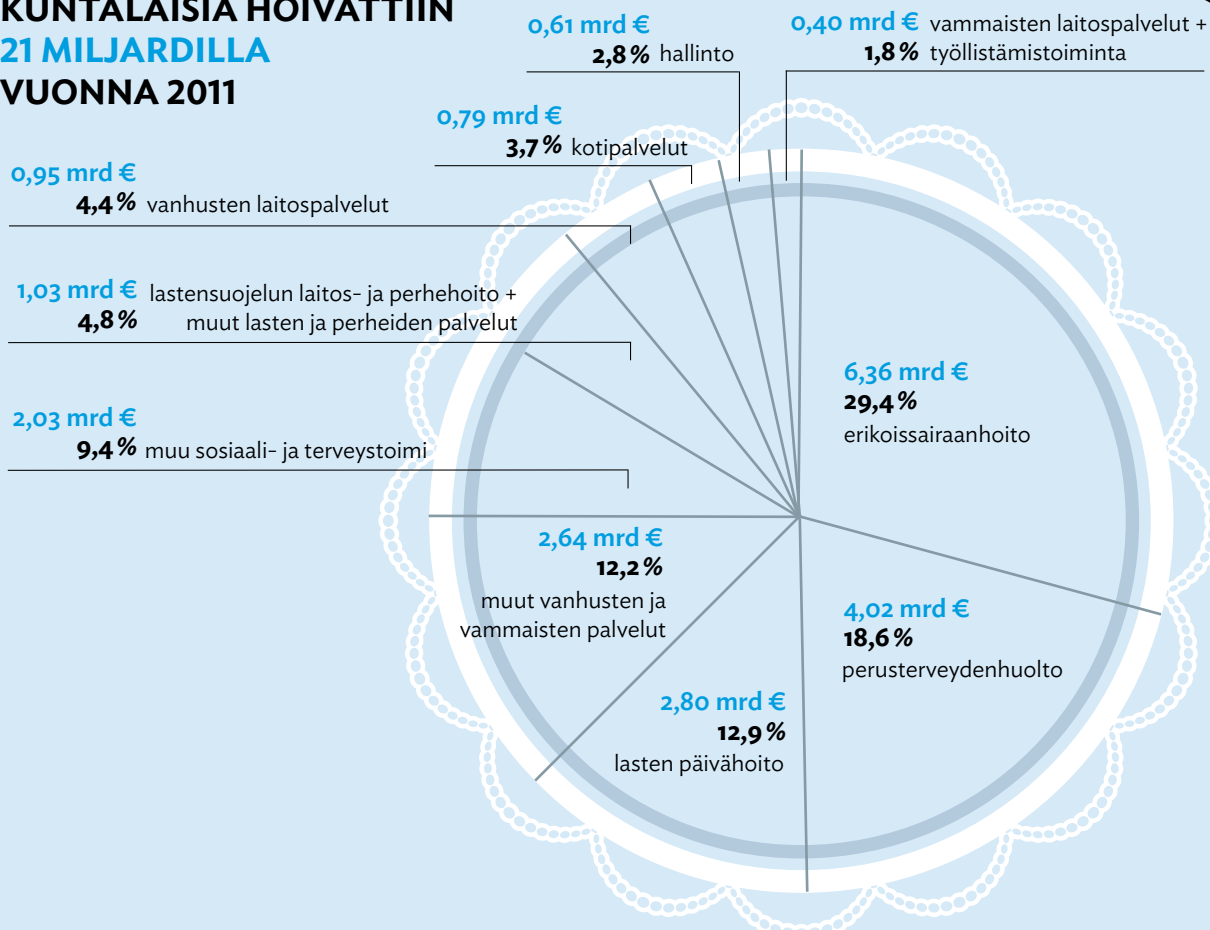
– Näin aiemmin asiaa harrastaneena en ole hämmentynyt, mutta olen todella huolissani. Poliittisella päätöksentekijällä täytyy olla tahtoa ja on uskallettava käyttää asian- tuntemusta rakenteellisten uudistusten tekemiseksi. Kunta- ja palvelurakennemuutos on poliittiselle päätöksentekijälle vaikea asia. Tarvitsemme valtiomiesmäisyyttä riippumatta siitä, edustetaanko hallitus- tai oppositiopuolelta.

TOIMITUSJOHTAJA KARI VÄLIMÄEN HYVINVOINTITEESEJÄ:

- 1 Työ on parasta sosiaaliturvaa, sosiaaliturva aktivoitava
- 2 Eläkkeelle myöhemmin, lainsäädäntöä muutettava
- 3 Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen on koottava noin 20 kunnalliselle toimijalle
- 4 Työvoimapolitiikka on kunnallistettava
- 5 Monikanavainen rahoitus purettava, rahat kuntiin valtionosuuksina

KUNTALAISIA HOIVATTIIN 21 MILJARDILLA VUONNA 2011

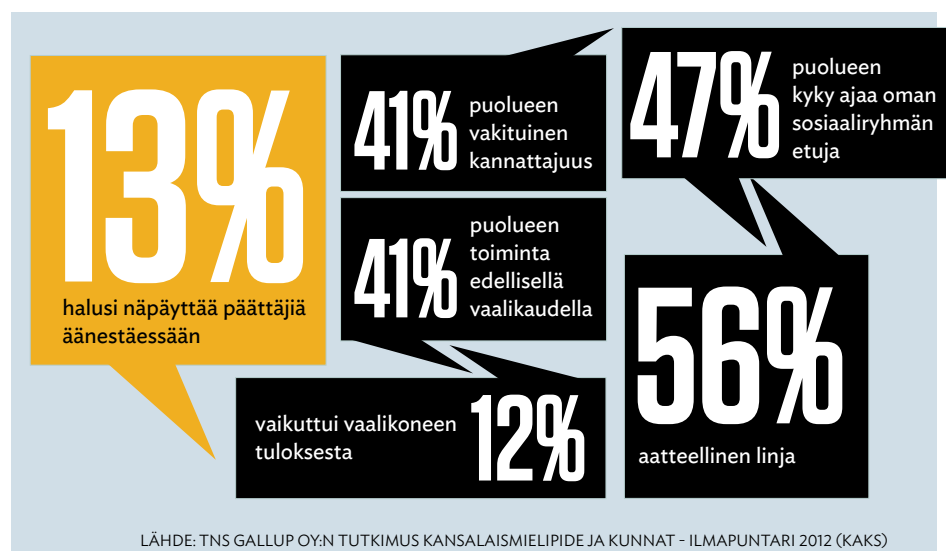
LÄHDE: TILASTOKESKUS / KUNTALITTO

Kuntavaalien jälkipyykki: ÄÄNESTÄJIEN PUOLUEVALINNAN PERUSTEET

MYSTEERIN JÄLJILLÄ

”Kuntavaaleissa nukkuneiden keskuudessa on huomattavan paljon niitä, jotka eivät osaa arvioida missään asioissa tulevaa kehitystä omassa kotikunnassa. Tälle joukolla on tyypillistä se, että kotikunnasta ei ole mielipiteitä monissa muissakaan asioissa. Äänestämättömyyden syytkin ovat suurelle osalle tätä joukkoa enemmän tai vähemmän mysteeri.”

LÄHDE: KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
- ILMAPUNTARI 2012 (KAKS)

LÄHDE: TNS GALLUP OY:N TUTKIMUS KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT - ILMAPUNTARI 2012 (KAKS)

TUTKIMUS JA RAHOITUS

teksti | Eeva-Liisa Hynynen
kuva | Henna Hahlanterä

TUTKIMUSASIAMIES VELI PELKONEN KUNNILLE:

OTTAKAA TUTKIMUSTIETO ROHKEASTI KÄYTTÖÖN

Miltä kuntakentän tutkimustiedon tarve näyttää, KAKSin tutkimusasiamies Veli Pelkonen? Millaisia terveisiä säätiö saa kunnista?

- Se tuntuma meillä on, että kuntatyön ja kuntien päätöksenteon kannalta kuntien tilanne on kohtuullisen vaikea. Vanhustyöväestön osuuden kasvaminen, palveluiden kysynnän lisääntyminen ja työvoimaan liittyvät haasteet ovat jo paikoin päällä. Taustalla kummittelee lisäksi tiukkeneva kuntatalous. Ongelmat kasautuvat ja käsissä on aivan spesifejä ongelmia, joiden syitä ei tunnista. Tiedon tarve on ilmeinen.

- Hyvä puoli on se, että kuntasektorilla on koulutettua henkilöstöä ja päättäjiä, jotka osaavat käyttää tietoa hyväksi, jos sitä on saatavilla.

Onko tietoa saatavilla? Miten tutkimustieto välittyy kuntiin?

- No eihän se välity riittävän hyvin. Tiedon tuottajien ja käyttäjien väliseen keskusteluun pitäisi saada lisää potkua. Siis tutkijoiden ja kuntaväen seurustelu kuntoon. Kuntien kannalta on melkoinen viidakko edessä, jos ja kun uusin tutkimustietoa lähdetään etsimään. Google lienee paras ja suosituin tieto-

kanava.

- Yliopistojen viestintäyksiköiden pitäisi toimia markkinointiyksiköiden tapaan. Niiden tulisi aktiivisesti markkinoida julkaistua tutkimustietoa sitä tarvitsevien käyttöön. Ei ole mieltä jättää tutkimuksia odottamaan hyllyyn. Siellä ne eivät ainakaan vaikuta.

Yliopistoja ei taideta enää kannustaa rahallisesti kolmannen tehtävän, yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, toteuttamiseen?

- Ei taideta. Yliopistouudistus on paradoksi. Jos ajatuksena oli yliopistojen itsenäisyyden vahvistaminen ja alueellisen roolin ja vaikuttavuuden vahvistaminen, uudistus johti sen sijaan siihen, että yliopistot ovat joutuneet unohtamaan kolmannen tehtävän. Se ei ole taloudellisesti kannattavaa. Nyt tuijotetaan kansainvälisiin meriitteihin ja pisteisiin.

- Esimerkiksi Oulun yliopiston ensimmäisiä päätöksiä uudistuksen jälkeen oli lakkauttaa Kajaanin opettajankoulutus, satavuotias alueellinen instituutio. Tutkimusasiamiehenä en ole havainnut, että kolmas tehtävä olisi vahvistunut. Päinvastoin.

Kuinka hankalan työn takana tutkimusrahoituksen saaminen on tänään?

- Rahoituksen saaminen on vaikeaa ja sen valvonta kovaa. Yliopistoissa on otettu Tekes-hankkeiden tyyppinen valvonta käyttöön. Rahoitusbyrokratia on lisääntynyt. Tutkijoilla pitäisi olla tieteellinen vapaus tutkia. Ilman sitä ei synny erinomaista tutkimusta. Vaatimus tehokkuudesta on perusteltua, mutta tutkijan luovuutta se ei saisi tappaa.

- Säätiöt tukevat tiedettä ja taidetta yli 300 miljoonalla eurolla vuodessa. Summa on jokseenkin sama kuin Suomen Akatemian tutkimusrahoitus. Säätiöiden rahoitusmallit ovat keveitä. Akatemiassa, Tekesissä ja vastaavissa instituutioissa olisikin syytä keventää rahoitusbyrokratiaa. Tutkijat joutuvat nykyään kyykistelemään rahoittajien edessä, eikä sellaista tilannetta saisi syntyä.

Terveisesi kunnille ja kuntatutkijoille?

- Kunnilta toivon rohkeutta ottaa tutkimustietoa ennakkoluulottomasti käyttöön. Tutkijoille haluan sanoa, että uskaltaa tutkia aiheita, joita muut eivät tutki. Uutta ja yllättävääkin tietoa ja näkökulmaa tarvitaan. Erottautukaa massasta. •

teksti | Eeva-Liisa Hynynen kuvat | Merja Ojala

Ympäristöministeri Ville Niinistö:

KUNNAT uuden ympäristöbisneksen AVAINPELAAJIA

Ympäristöministeri Ville Niinistöllä (vihr.) on asiaa sellunkeittäjien kansakunnan uudistumiskyvystä, kestävästä taloudesta, Talvivaaran opetuksista sekä hallituksen kunta- ja sote-uudistuksesta.

Kello käy. Kasarminkadun työhuoneessaan **Ville Niinistöllä**

on yksi tunti ja 20 minuuttia aikaa jäsentää Suomi kuntoon. Ympäristöministeri ja vihreiden puheenjohtaja kertoo pitävänsä politiikassa eniten uusien ratkaisumallien etsimisestä. Hän väittää, että olemme liiaksi keskittyneet ongelmien listaamiseen ja niiden parissa vellomiseen.

- Asenteissamme olisi tarkistamisen varaa. Edelläkävijät nimitäin voittavat, ministeri kiteyttää.

Ilmastonmuutos- ja ympäristökysymyksissä Suomella on Niinistön mukaan paljon voitettavaa. Hiilineutraali Suomi ja maailma ovat ympäristöteknologia-alan yrityksillemme mahdollisuus, jota ei kannata ”missata”.

Kun puhutaan päästöjen vähentämisestä, keskusteluun nousevat kunnat. Niinistö korostaa, että kunnilla on käytännössä suurempi rooli vähäpäästöisten ratkaisujen edistämässä sekä ympäristö- ja ilmasto-ongelmien ratkaisemisessa kuin valtiolla. Kunnat ovat uuden ympäristöbisneksen avainpelaajia.

- Kunnat voivat edistää hiilineutraalin yhdyskunnan toteutumista julkisilla hankinnoilla, kaavoituksella, liikenteen suunnittelulla ja rakentamisella. Sekä koko palvelutuotannossaan päästökykyiset huomioiden.

Ympäristöministeri toivoo, että kunnat edistäisivät kotimaisen puhtaan teknologian ja ympäristöteknologian kasvuyritysten mahdollisuuksia pärjätä julkisissa

hankinnoissa.

- Saisimme vauhtia kotimarkkinoihin. Samalla voisimme parantaa kansalaisten elinympäristön laatua tavalla, joka toisi säästöjä julkisten hankintojen elinkaarikustannuksissa ja loisi uusia työpaikkoja.

Itse asiassa tätä kaikkea tehdään jo yksittäisissä kunnissa. Ministeri muistuttaa, että varsinaissuomalainen Uusikaupunki on luonut lyhyessä ajassa Hiilineutraali kunta -hankkeeseen sitoutuneena kuntana yli 300 työpaikkaa puhtaan teknologian sektorille.

- Uusimpien hankkeiden kautta pikkukaupunkiin taitaa olla tulossa peräti 700 työpaikkaa lähivuosina. Kaupunki vähentää päästöjään 85 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. *jatkuu >*

VILLE NIINISTÖ

syntynyt: 30.7.1976

kotipaikka: Turku

koulutus: valtiotieteen maisteri

perhe: lapset Elias (8 v.) ja

Linnea (5 v.)

harrastukset: jalkapallo, rullaluistelu, maastopyöräily, vaeltaminen ja luonnossa liikkuminen

- vihreiden kansanedustaja vuodesta 2007
- ympäristöministeri Jyrki Kataisen hallituksessa 2011–

**Kun kaivannaiset on kaivettu,
ne on kaivettu.**

jatkun >

Jäte on bisnes

Ville Niinistö toivoo, että Uudenkaupungin esimerkki rohkaisisi kuntakenttää.

- Jos meillä on vielä kuntia, joissa ilmasto- ja ympäristötavoitteet nähdään uhkana kunnan kilpailukyvyllä ja taloudelle, nyt kannattaa katsoa peiliin.

Mahdollisuuksia olisi: luoda energiaa ja työpaikkoja esimerkiksi biokaasusta hyödyntämällä maatalouden ravinnekierrätys ja sivuvirrat.

Elinkeinoja syntyy jatkossa myös jätteistä.

- Ennen jäte oli ongelma, nyt se on bisnes. Ympäristöliiketoiminta jätehuollossa kasvaa.

Niinistö korostaa, että kunnissa ei kannata miettiä automaattisesti helpoimpia ratkaisuja.

- Ei lähdetä siitä, kuinka jätehuoltoyhtiö pääsee mahdollisimman nopeasti yhdellä ratkaisulla jätteistä eroon. Kannattaa tutkia, miten saadaan estettyä jätteiden syntyä, kierrätettyä ja hyödynnettyä syntynyttä jätettä ja kuinka jäljelle jäävän jätteen kanssa menetellään.

Uhkana älyllinen laiskuus

Ville Niinistö harmittelee, että Suomi on tarttunut heikosti aluetalouksia vahvistaviin toimiin. Yksi esimerkki on puurakentaminen. 1990-luvun lamavuosina ekologiset ratkaisut nousivat pintaan. Kun Suomi kääntyi uudelleen kasvurille, palattiin nopeasti tuttuun ja turvalliseen.

- Ruotsissa uusista kerrostaloista puutaloja on jo 20 prosenttia, meillä Suomessa noin yksi prosentti.

Muut Pohjoismaat, Keski-Eurooppa ja Kanada ovat painelleet puurakentamisessa ja ylipäättään puun jatkojalostajina ohitsemme. Niinistö perääkin kunnilta isoa näkyä aluetalouden sekä kansallisen talouden vahvistamiseksi.

- Toivon, että emme lähtisi älyllisesti laiskalle tielle, jossa pitäydytään vain vanhoissa totuudessa. Ympäristöteknologiassa, bioenergiassa, kierrätyksestä syntyvässä bisneksessä ja puurakentamisessa on mahdollisuuksia, jotka toisivat alueille työpaikkoja ja veroeuroja.

Talvivaara opettaa

Viimeistään Talvivaaran kaivoksen päästöt ovat pakottaneet suomalaiset puntaroimaan elinkeinotoiminnan ja ympäristön välistä sidosta: kuinka kovan hinnan olemme valmiita maksamaan työpaikoista. Mitä Talvivaara siis opettaa?

- Se opettaa, ettei pidä olla naiivi. Olen koko ministerikauteni varoittanut sellaisesta naiivista uskosta, että Suomi menestyy panostamalla raaka-aineeseen ja bulkkiin tai että kaivoksilla ei olisi haittoja. Kun kaivannaiset on kaivettu, ne on kaivettu, Ville Niinistö tiivistää.

Ministeri sanoo, että tähän valtakuntaan mahtuu kaivostoimintaa, mutta sellaisilla reunaehdoilla, että toiminta on pitkälläkin aikavälillä kestävä.

Niinistö toteaa, että suomalaisen puhdas luonto ei ole kaupan.

- Ympäristöhallinnon tehtävänä on varmistaa, että kaikki elinkeinot kunnioittavat ympäristölainsäädäntöä ja että ympäristövaikutusten arvioinnit ovat alusta alkaen sellaisia, että haitat minimoidaan.

Kunnilla on tässä keskeinen tehtävä.

- Esimerkiksi kaivostoiminnan ja turvetuotannon sääntelyssä kunnilla

ja kaavoittajalla on merkittävä rooli siinä, millaista toimintaa kunnan alueella sallitaan ja millaista yritystoimintaa otetaan vastaan. Jos ympäristö vaarantuu, riskiä ei tarvitse ottaa. Luontoarvojen ja vaikka siihen perustuvan matkailun merkitystä kestävälle hyvinvoinnille ei saa unohtaa.

Mukavat kunnat menestyvät

Palataanpa vielä hetkeksi siihen maailmaan, jota Ville Niinistö kutsuu menneeksi maailmaksi. Yhden totuuden maailmaan, joka katosi Neuvostoliiton romahdettua, vaikka emme sitä välittömästi ymmärtäneet.

- Idänkauppa, suurteollisuus, metalli, sellu. Näiden nimeen olemme vannoneet, ministeri luettelee.

Ja koko 1990-2000-luvun olemme todistaneet samaa suuruuden tarinaa Nokian kautta.

Uusi maailma, jossa kasvua syntyy, on Niinistön mukaan nopeiden

ja luovien yrittäjien maailma. Avainasemassa ovat pienet ja keskisuuret yritykset, eivät enää mammutit.

Olennaista on kyky verkostoitua, ylittää yhden elinkeinosektorin rajoja ja osata kääntää uhkakuvat mahdollisuuksiksi.

Niinistö muistuttaa, että nokkelat verkostoitujat eivät ole sidottuja Helsinkiin tai Espooseen. Kysymys on edelläkävijäasenteesta.

- Mukavat kaupungit ja mukavat paikat menestyvät. Kunta, joka satasaa asukasviihtyvyyteen - elävään keskustaan, joukkoliikenteeseen ja pyöräilyyn, liikunta- ja ulkoilualueisiin - on vahva kilpailtaessa yrityksistä ja asukkaista.

Ville Niinistö perää kunnilta edelläkävijäasennetta. Muutos on mahdollisuus.

- Kunnat ovat vahvoja toimijoita omilla alueillaan. Siksi ne ovat oikeita paikkoja sille mietinnälle, miten asiat voitaisiin tehdä uudella tavalla. Että

Valitusoikeus on suomalaisen julkishallinnon parhaiten toimiva osa.

loistavasta julkisen hallinnon koneistosta saataisiin paras mahdollinen irti.

Niinistö arvelee, että päättäjät haluavat tehdä isoja, historiallisia päätöksiä, jotka muistetaan.

- Sellaisiakin päätöksiä tarvitaan, mutta muutos mukavaksi paikaksi syntyy johdonmukaisilla pienillä päätöksillä, jotka edistävät kestävä ja hyvää arkea.

Olennaista on, että asukkaat voivat vaikuttaa asuinkuntansa kehittämiseen.

Niinistö tietää, että monia kuntapäättäjiä hiertää kansalaisten laaja valitusoikeus esimerkiksi kaavoituskysymyksissä.

- On surkukupaisaa, että valitusoikeus on suomalaisen julkishallinnon parhaiten toimiva osa. Kun kansalaisilla on vain vähän keinoja osallistua tällaisiin hankkeisiin ennakoivasti, jäljelle jää useimmiten valittaminen. Hyvä suunnittelu ja kuntalaisten ottaminen mukaan auttaisi moneen.

Ville Niinistö muistuttaa, että 2010-luvun kunta on enemmän kuin kaksi suurinta yritystä kunnan teollisuusalueella.

- Sillä ajattelulla ei pärjää enää yksikään kunta. Siksi lähidemokratia on vihreille tärkeä. Sitä painotamme kuntauudistuksessa. Kunta on asukkaidensa yhteisö ja asukkaat ovat sen vahvin potentiaali. Kenellä muulla on niin vahva intressi kehittää kuntaa kuin hänellä, joka kunnassa asuu?

jatkuu >

VILLE NIINISTÖ KUNTA- JA SOTE-UUDISTUKSESTA:

VIHREÄT AVOIMIA ERI RATKAISUILLE

Ville Niinistö tiedostaa, että kunta- ja sote-uudistus ei ole edennyt ”niin kuin Strömsössä”, mutta hän painottaa, että uudistamattakaan emme voi jättää.

Jos haluamme säilyttää kunnilla valtaosan suomalaisista julkisista palveluista ja ennen kaikkea sosiaali- ja terveydenhuollon, edellytetään joko nykyistä oleellisesti vahvempia kuntia tai valmiutta tehdä tiivistä yhteistyötä.

Niinistö toteaa, että hallituspuolueiden puheenjohtajien on arvioitava uudistuksen etenemistä pika-puolin. Ellei uudistus näytä tuottavan riittävän vahvoja kuntia, sote-uudistus ja kuntauudistus tulee hänen mukaansa irrottaa toisistaan.

- Sellaista sote-uudistusta ei kannata tehdä, joka huonontaa tai sirpaloittaa nykyistä tilannetta.

Niinistön mielestä hallituksen uudistuksen tuloksena ei voi olla erilaisten yhteistoiminta-alueiden määrän lisääntyminen.

Ministeri muistuttaa, että eri-

koissairaanhoito toimii kansalais-ten kannalta lähes moitteettomasti, mutta perusterveydenhuolto rapautuu. Näin siksi, että resurssit ohjautuvat erikoissairaanhoitoon.

- Tarvitaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon integraatiota, jotta terveyskeskukset saadaan toimimaan. Nykyisenlainen tilanne on kestävä-

Tähän asti hallitus on julkisuudessa pitänyt tiukasti kiinni kaksitasoisesta hallinnosta. Uudistuksessa halutaan keskeiset palvelut suurkuntien käsiin.

Vihreiden vaikuttajat **Timo Juurikkala** ja **Anni Sinnemäki** ovat julkisesti sanoneet, että kauttaaltaan kaksitasoista suurkuntamallia tuskin syntyy ja että on paikallaan miettiä vaihtoehtoja. Ville Niinistö komppaa omiaan.

- Rehellisesti sanottuna ei Suomessa ole nyt saavutettavissa puhtasoppista kaksitasoista mallia, jossa toimijoina olisivat vain kunnat ja valtio. Aina on olemassa välitaso, jokin maakunnallinen tai alueellinen taso, jolla kuntien on harjoitettava yhteistyötä.

Niinistö sanoo vihreiden olevan avoimia eri vaihtoehtoillemme.

- Toivomme, että kunnat lähtisivät aktiivisesti hakemaan liitoskumppaneita ja saisimme vahvemmat peruskunnat. Reunaehdotamme tällaiselle mallille on toimiva lähidemokratia. Mutta meille olisi sopinut myös keskustan kotikunta-maakun-

ta -malli, jossa toteutuisi paikallinen ja alueellinen demokratia. Näemme molemmissa malleissa mahdollisuuksia, kunhan ne toteutetaan oikein. Sen varmistaminen on nyt tärkeintä.

Ville Niinistö rohkaisee kuntia kuntarakennelakiluonnoksen hengen mukaisiin selvityksiin, joissa etsitään alueellisesti parhaat selviytymiskeinot eteenpäin.

- Eiköhän kaikille ole selvää, että koko maata ei voida järjestää ilman alueellisten erojen huomioimista. Haasteet eri alueilla ovat erilaisia. Kaupunkiseuduilla puhumme kilpailukyvvystä, yhdyskuntarakenteesta, asumisesta, liikennejärjestelyistä ja ennen kaikkea asukkaiden arjen helpottamisesta. Niiden ulkopuolella kysymys on keskeisten hyvinvointipalveluiden turvaamisesta.

Kaupunkiseuduilla vihreät toivovat selkeitä kuntaliitoksia, mutta niiden syntymisen rinnalla voidaan selvittää muita ratkaisuja.

- Myös metropolialueen tapaisessa demokraattisessa seutuhallinnossa on hyötynsä, jos sille annetaan oikeaa päätösvaltaa alueen kokonaisuutta vaativissa kysymyksissä. Itse olen ilahtunut, että Tampereen kaupunkiseudun kunnat ovat jo käynnistäneet omaehtoisen selvityksen niin kuntaliitoksista kuin seutuyhteistyön kehittämisen vaihtoehdostakin.

- Tässähän pätee se sama sääntö, että edelläkävijät voittavat kun tuovat itse ratkaisuehdotuksia pöytään, Niinistö summaa. ●

teksti | Anna-Mari Tyyrilä kuva | Terho Pelkonen/Vastavalo

Moni kuntapäättäjä haluaisi tietää, ovatko kunnan asukkaat tyytyväisiä.

Tutkijatohtori, VTT **Arttu Saarisen** tutkimus antaa osviittaa tähän kysymykseen laajemmin vuoden sisällä. Arttu Saarisen työn perimmäinen kysymys kuuluu: millaisilla asuinalueilla elävät onnellisimmat/tyytyväisimmät suomalaiset. Asuinpaikka ei suoraan tuota onnellisuutta, mutta esimerkiksi kunnan palvelujärjestelmällä on vaikutuksensa.

- Vertaan kaupunki- ja maaseutumaisia alueita sekä lähiöitä asuinpaikkoina. Toistaiseksi ei ole sellaista tutkimusta, joka olisi paljastanut, eroaako asukkaiden onnellisuus erityyppisillä asuinalueilla, Saarinen kertoo.

Kun selvillä ovat onnellisten ihmisten alueet, tutkija selvittää, mitkä tekijät tuottavat onnellisuutta.

- Erityisesti olen kiinnostunut julkisten palveluiden kyvystä lisätä ihmis-

ten onnellisuutta.

Saarinen arvioi tutkimuksen hyötyä kunnille.

- Jos palvelujärjestelmä selittää onnellisuutta, palveluja voi ohjata ja kehittää haluttuun suuntaan.

Turussa ei luoteta päätöksentekijöihin

Saarinen käyttää tutkimuksessaan muun muassa Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) aineistoa vuodelta 2010.

Osana laajempaa tutkimusta Saarinen on jo selvittänyt kotikaupunkinsa Turun asukkaiden tyytyväisyyttä. Tähän kyselyyn tuli lähes 4 000 vastausta.

- Vastauksissa yllätti kaupunkilaisten heikko luottamus paikallisiin päättäjiin. Vain kolmasosa koki luottamusta, ja sen kautta tyytyväisyyttä. THL:n ko-

ko maan kattavan aineiston perusteella päättäjiin luottaa noin puolet kansalaisista.

Saarinen löytää ”Turun tautiin” useita selittäviä tekijöitä.

- Mielikuvien mukaan Turun maine ei ole kummoinen. Lähivuosina on ilmennyt lahjustapauksia, suhteet liike-elämään ja erityisesti tiettyihin liike-elämän toimijoihin ovat paikoin liian läheiset, päätöksenteossa on nähty salamyhkäisyyttä, ja tiedottamisessa on ollut puutteita, tutkija listaa.

- Turku ei ole ainakaan edelläkävijä demokratian edistämisessä. Yksi kehittämisen muoto voisivat olla kaupunginosahankkeet, joissa päätöksenteko tulisi asukkaita lähemmäs, Saarinen on ehdottanut. •

➔ tutkimusta rahoittaa KAKS.

Millaisia kokemuksia sinulla on kunta-alan työelämästä? Mitä siltä odotat ja toivot? Professori Marja-Liisa Manka jalkautui paneelikeskustelusta välillä yleisön pariin.

Johtajuus pakottaa johtajan aina myös eettisten kysymysten eteen. Piispa Eero Huovinen tunnetaan näistä pohdintoista. Tällä kertaa hän kuunteli Mika Munkin pohdintoja.

teksti | Eeva-Liisa Hynynen kuvat | Merja Ojala

KAKSin verroin johtamisen juhlaa

Helsingissä Marina Congress Center muuntui 29. tammikuuta varsinaiseksi kunta-alan johtokeskukseksi.

Kaksin juhlaseminaarissa *Johtamista ja johtajuutta* tänä vuonna estradille nousivat presidentti **Tarja Halonen**, senior fellow **Esko Aho** Harvardin yliopistosta, MBA-koulutusohjelman johtaja, profes-

sori **Kari Neilimo** Tampereen yliopistosta, toimitusjohtaja **Jorma Hämäläinen** Suomen Lehtiyhtymästä sekä kunta-alan raskaan sarjan vaikuttajat.

Kuinka johdetaan yhteiskunnan suuria systeemiä muutoksia? Entä miten johdetaan kuntamuutosta? Koska johtamisen haasteet eivät ka-

donneet juhlien jälkeen, painavat puheenvuorot löytyvät osoitteesta Kaks.fi.

Vuoden 2013 Arjen turvaajiksi tunnustettiin projektikoordinaattori **Liisa Litzen-Linna** Haapavedeltä, työnohjaaja **Riitta Pohjoisvirta** Oulusta ja päiväkodin johtaja **Tuula Roininen** Siilinjärveltä.

Presidentti Tarja Halonen muisteli omassa puheenvuorossaan myös niitä yhteisöjä, joissa oli toiminut poliittisena johtajana: sosiaali- ja terveys-, oikeus- ja ulkoministeriö, sekä presidentin kanslia. Vieressä KAKSin hallituksen puheenjohtaja Antti Rantakangas.

Hyvinvointiyhteiskunnan palvelujärjestelmän uudistaminen on suurista systeemisistä uudistuksista kenties vaikein johdettava, pohti Esko Aho. Hän rohkaisi pääministeri Jyrki Kataisen hallitusta kääntämään kunta- ja sote-uudistuksissa katseen hallinnon laatikoista palvelutuotannon uudistamiseen. Ratkaisut löytyvät sieltä.

Ei juhlaa ilman uutta tietoa. KAKSin vuoden aikana ilmestyneet julkaisut olivat juhlapaikalla jaossa.

Kuntajohtajan työ ei ole tänään pelkäämään peruspalvelukoneiston johtamista. Professori Kari Neilimo kiinnitti katseen kuntakonserniin. Kuntien tytäryhteisöjen painoarvo kunta-alalla kasvaa kaiken aikaa.

Musiikkiteatteri Kapsäkki teki vuosijuhlasta jälleen kerran musiikin juhlaa.

Marja-Liisa Manka haastoi Espoon Jukka Mäkelän, Kittilän Anna Mäkelän, Tehyn Jaana-Laitinen-Pesolan sekä JHL:n Jarkko Elorannan keskusteluun työntekijöiden jaksamisesta. Tuore tutkimus kuntajohtamisen kuvasta ei yllättänyt työntekijäjärjestöjen johtoa.

Kannattaako kuntajohtajien ottaa oppia yritysjohtamisesta? Toimitusjohtaja Jorma Hämmäläisen mielestä ainakin palvelu- ja ulkoistettaessa kunnilla olisi paljon opittavaa.

Eksote:n puheenjohtaja Marja-Liisa Vesterinen valotti liian harvoin käsiteltyä aihetta: kuntayhtymän luottamusjohtamista. Vesterinen vakuutti, että kuntayhtymästä ei tarvitse tulla paljon pelättyä laskuautomaattia. Ohjauskeinoja on olemassa. Vesterisen vieressä KAKSin asiamies Antti Mykkänen.

Anna Mäkelä Kittilästä, päivää. Jukka Mäkelä Espoosta, päivää. Viisas ja riemukas keskustelu suuren ja pienehkön kunnan johtamisen eroista on katsottavissa osoitteessa Kaks.fi

Presidentti Tarja Halonen ja KAKSin asiamies Antti Mykkänen palkitsivat Arjen turvaajat: Liisa Litzen-Linna, Riitta Pohjoisvirta ja Tuula Roininen.

”Johtamisen suurimmaksi epäkohdaksi nousi vaikuttamisen puute.
Ihmiset ovat väsyneitä ja harmistuneita.”

teksti | Anna-Mari Tyyrilä kuva | Merja Ojala

TÖITÄ JOHTAJALLE!

Kuntatyöntekijöiden yksilökokemukset kertovat työpaikan karusta arjesta.

”Esimies on kieltänyt työyhteisössä avoimen puhumisen. Kyttäilyä. Manipulointia.” Tällaisakin kuuluu kunta-alan työyhteisöiltä. Professori **Marja-Liisa Manka** työryhmiin haluaa muuttaa asiat paremmiksi. Manka on työhyvinvoinnin professorina Tutkimus- ja koulutuskeskus Synergosissa Tampereen yliopistolla. Hänellä on pitkä kokemus työhyvinvoinnin tutkimisesta, myös kunta-alalta.

Vastikään on alkanut tutkimushanke, jonka tavoitteena on kehittää kuntiin uudenlaisia mittareita. Niiden avulla arvioitaisiin työyhteisön tilaa jo ennen ongelmia.

- Perinteisesti mittareita on käytetty olemassa olevien ongelmien toteamiseen, on esimerkiksi laskettu poisalojen määrää tai työntekijöiden vaihtuvuutta. Mitä aiemmin työhyvinvointia voidaan kehittää, sitä pienemmät ovat kokonaiskustannukset, Manka painottaa.

Tutkimuksen aineisto kerätään ky-

selyillä, jotka suunnataan valikoiduille työyhteisöille. Aineistoa karttuu myös keskustelevista ja kehittäivistä työpaikoista.

Vaikuttamiskeinot vähissä

Uuden hankkeen pohjana on tuore tieto kunta-alan johtamisesta. Marja-Liisa Manka kuvaa näkymiä lohduttomiksi.

- Kyselyymme vastanneet kertoivat enemmän kokemuksia huonosta kuin hyvästä johtamisesta. Vaikka tulokset olivat yksilökokemuksia, ei niitä voi sivuuttaa, koska ne kertovat työpaikkojen arjesta.

Kysely lähetettiin seitsemän kunta-alan ammattijärjestön 3 733 luottamushenkilölle, joista 721 vastasi. Vaikka vastausprosentti ei kivunnut korkealle, yli 200 sivua täyttä tekstiä kertoo Mankan mukaan selvän viestin.

- Johtamisen suurimmaksi epäkohdaksi nousi vaikuttamisen puute. Ihmiset ovat väsyneitä ja harmistuneita.

Työyhteisöissä ilmeni myös luotta-

jatkuen >

Jos uskaltaa olla eri mieltä, kosto voi olla pitkäaikaistakin.”

Synergos

- Tampereen yliopiston johtamis-
korkeakoulun palveluyksikkö,
perustettu 1990.
- Palveluksessa noin 30 tutkimuksen,
koulutuksen ja kehittämisen
asiantuntijaa.
- Johtamiskorkeakoulun osaamis-
alueiden lisäksi Synergosin erityis-
osaamisalueita ovat henkilöstön
työhyvinvoinnin ja tuloksellisuuden
kehittäminen, palveluinnovaatioiden
sekä palveluliiketoiminnan asiakas
lähtöinen kehittäminen.
- Työhyvinvointi-tiimiä johtaa
professori Marja-Liisa Manka.
- Tutkimus- ja kehittämishankkeita
kuntasektorilta, mm. HAKU-hanke
(henkilöstön arvoa kuvaavat
tunnusluvut) yhdessä Kevan,
Kunnallisen työmarkkinalaitoksen,
Työturvallisuuskeskuksen ja
Tykesin kanssa.

Tarpeen olisi työ-
hyvinvointisuunnitelma,
jossa tartutaan
tärkeimpiin kehittämisen
kohteisiin.”

jatkuu >

muksen puutetta, joka näkyy kyttäämi-
senä, käskytyksenä ja pikkutarkkojen
ohjeiden jakamisena.

- Pääluottamusmiesten vastauksista
nousi esille esimerkkejä, ettei lakeja ja
sopimuksia noudateta. Ehkä kiireessä
ei osata toimia oikealla tavalla, jolloin
pinna kiristyy ja poljetaan jalkaa toisen
edessä.

Hyvä johtaja puolestaan nähtiin jä-
mökkänä, joka kohtelee kaikkia alaisi-
aan samalta viivalta, on avoin ja oikeu-
denmukainen. Hän on läsnä alaistensa
arjessa.

- Ilahduttavasti monissa vastauk-
sissa myös työntekijät nähtiin tärkeiksi
vaikuttajiksi. Heidän pitäisi itsekkin kat-
soa peiliin ja opetella työyhteisötaitoja
eikä vain hakea harmistukseen sairaus-
lomaa.

Johtamisen ihme: johtaja vaihtuu

Vastaajia pyydettiin myös kuvailemaan
johtamisen ihmettä.

- Ihme on unelma tavallisesta työ-
paikasta, jossa perusasiat ovat kunnos-
sa. Työtä saa tehdä rauhassa, on mah-
dollisuus vaikuttaa omaan työhönsä ja
ammattitaitoon luotetaan, Marja-Liisa
Manka kertoo.

Usea vastaaja oli kokenutkin jo ih-
meen, mutta se johtui usein esimiehen
tai oman työpaikan vaihdoksesta.

Jos kunta-alan työyhteisöjen ilmapii-
ri on kehno, pitäisikö luottamushenkilöi-
den puuttua tilanteeseen topakammin?

- Luottamushenkilöt ovat toki tu-
kena työntekijöille, mutta työpaikoil-
la pitäisi pohtia entistä enemmän näitä

asioita yhdessä lähiesimiesten kanssa.
Tarpeen olisi työhyvinvointisuunnitel-
ma, jossa tartutaan tärkeimpiin kehit-
tämisen kohteisiin, Manka sanoo.

Oma ongelmansa on vaikenemisen
kulttuuri.

- Työntekijät eivät uskalla kertoa
epäkohdista ja huonosta kohtelusta.
Jos uskaltaa olla eri mieltä, kosto voi ol-
la pitkäaikaistakin.

Manka jaksaa ihmetellä, mik-
si me emme osaa olla ihmisiksi toisil-
lemme.

- Kuntabarometrin mukaan 47 pro-
senttia kuntatyöntekijöistä on havain-
nut henkistä väkivaltaa, kuten työn-
tekijän eristämistä, työn mitätöintiä,
uhkaamista, selän takana puhumista ja
muuta painostusta. Sairaaloihin on pi-
tänyt hankkia vartijoita, oppilaat nimit-
televät opettajia...

- Mutta eivät kuntalaisetkaan osaa
olla ihmisiksi työntekijöitä kohtaan. Il-
miö on laaja, onko arvostus toisia ihmi-
siä kohtaan todella laskenut niin paljon?

Mankan viesti työyhteisöille onkin
tarttua itse toimeen. Jokainen voi teh-
dä osansa työhyvinvointitalkoissa, ope-
tella toimimaan työyhteisössä ja lisätä
iltoa arjessa.

- Tutkijat ovat todenneet, että inhi-
millinen pääoma on 50 – 90 prosenttia tu-
levaisuuden arvoista. Siis osaaminen, il-
mapiiri ja vuorovaikutus. Jos ihminen voi
huonosti, hän ei kykene parhaimpaansa.

- Kuntatyöpaikoilla on paljon käyt-
tämättömiä mahdollisuuksia, joita voi-
daan aktivoida innostavalla johtamisel-
la ja hyvillä työyhteisötaitoilla, Manka
vakuuttaa. •

Lue lisää:

MARJA-LIISA MANKA, LAURA BORDI JA KIRSI HEIKKILÄ-TAMMI: PERUSASIOISTA PIENIIN IHMEISIIN - KUNTAJOH-
TAMISEN KUVA, POLEMIASARJAN JULKAISU 88. LADATTAVISSA PDF-JULKAISUNA OSOITTEESSA KAKS.FI

Olli Jalonen
kirjailija

Oikeat sanat, helpot nimet

VANHA HYVÄ PUHELINLUETTELOTESTI TOIMII NÄIN:

- 1) Ala etsiä numeroa palveluun, josta et tarkasti tiedä, mihin organisaatioon se kuuluu.
- 2) Merkitse muistiin, montako kertaa haku menee pieleen.
- 3) Pysäytä sekuntikello ja ihmettele, jos olet päässyt perille alle puolen tunnin.

Näistä koulujen, terveyskeskusten ja virastojen hankalasti kätketyistä nimistä muistan marisseeni jo silloin, kun puhelinluettelo oli vielä puhelinluettelo.

Ruokakauppoihin itsepalvelu tuli, kun appelsiinit pystyi punnitsemaan yhdellä napinpainalluksella. Kuvasta näki heti, että appelsiini on appelsiini. Tai ainakin että appelsiinin numero on 9.

Palvelujen itsepalveluyhteiskunnassa liikkuminen on appelsiinien ostamista vaikeampaa. Varsinkin jos helposti mieleen tuleva sana ei avaa mitään lukkoa.

Jos ei edeltä tiedä, voi olla hieman hankala löytää Jalasjärvi-Ilmajoki-Kurikan JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän terveys- ja sairaanhoitopalvelujen Kurikan terveyskeskuksen hoitajien vastaanoton suolistosyöpäseulontahoitajan puhelinnumero.

Vielä kauemmas etsijästä pääsee nimeämällä organisaationsa jollain nokkelalla ei-mitään -sanalla.

Nämä Hyriat, Coxat, Centriat ja Omniat meillä on keskuudessamme, mutta onneksi Porvoon Matkailuopiston yhdistämisestä Helsingin opistoihin ei syntynyt Haaga-Helia-Bordeliaa. Ja läheltä piti, että Seinäjoelle olisi perustettu yritys- ja finanssipuisto nimeltä Syfilia.

Jokaisella ajalla on eufemisminsa. Eufemismit ovat kierteleviä, peitteleviä ja kaunistelevia ilmaisuja. Eufemismit ovat kuin sanalukkoja, joiden takaa ovi ei aukene, jos ei tiedä, mitä ne oikeasti tarkoittavat.

Sanan pitäisi olla avain eikä lukko.

Ihmisen kokaisen paikan tai palvelun nimen ei tarvitse olla nokkela, ei hienoa mukulatinaa eikä mainostoimiston kalliisti rahastama kikkanimi. Nimen ei myöskään tarvitse olla organisatorisesti tarkka ja täsmällinen, koska ei palvelua organisaation takia tehdä.

Nimi on hyvä, kun sen ymmärtää. Ja nimi ja puhelinluettelo ovat yhdessä hyviä vain silloin, kun sivuilta löytää etsimänsä. Nopeasti ja turhautumatta.

Kohta kun palvelut ja laatikot taas ehkä kerran myllätään, niin silmät ja korvat auki jotta uudet sanat ovat oikeita ja nimet helppoja.

Maria Ovaska työöstää tutkimustaan Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitoksella Joensuussa.

VAIETUT VIRKANIMITYKSET

Kuntien poliittisista virkanimityksistä ei keskustella avoimesti, mutta suhmuroinnista supistaan takana päin sitäkin innokkaammin.

HTM **Maria Ovaska** tutkii vaiettua aihetta lainopillisesta näkökulmasta. Mitä laki siis sanoo näistä nimityksistä? Ovaskan väitöskirjan aihe Poliittiset virkanimitykset kunnallishallinnossa on aina ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Ovaska selvitti nimitysperusteita kunnallisessa virantäytössä jo hallinto-oikeuden pro gradu -tutkielmassaan, joten aihetta oli luontevaa jatkaa väitöskirjatyössä.

Nuori (s. 1987) tutkija puhkuu-kin intoa aiheensa parissa. Tutkimuksen ollessa alkuvaiheessa puhe pulppuaa kysymyksiä toisensa perään. Vastausten aika on ehkä parin vuoden kuluttua.

Tutkimuksen pohjana on perustuslaki, joka uudistui vuonna 2000. Tuolloin nimitysperusteet alkoivat koskea myös kunnallista virantäyttöä. Yleiset nimitysperusteet ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaistaito.

- Oma tutkimukseni on lainopillinen, joka perustuu oikeuslähteisiin.

Tutkimusmateriaalina ovat muun muassa kaikki korkeimman

hallinto-oikeuden kunnallisiin virkanimityksiin liittyvät päätökset noin kymmenen vuoden ajalta tähän päivään saakka.

- Päätöksiä on paljon ainakin määrällisesti, mutta löytyykö niistä selvää tulkintalinjaa? Päätösten perustelut kiinnostavat kovasti.

Ovaska arvelee, että jos korkeimman hallinto-oikeuden päätöksistä löytyy jotakin erityisen kiinnostavaa, hän hankkii käsiinsä kaikki asiakirjat lähtien kunnan muistioista.

- Poliittisia virkanimityksiä tutkittaessa on päästävä pintaa syvemmälle.

Lakia ei tunneta

Mitä poliittinen virkanimitys tarkoittaa yksinkertaisimmillaan, siihenkin tutkijan on haettava vastaus.

- Oikeuskirjallisuudesta löytyy määritelmä, mutta se kaipaapäivitystä. Tällä vuosituhannella kukaan ei ole pohtinut asiaa ainaakaan ääneen.

Kunnallisessa virantäytössä kohtaavat harkintavalta, yleiset nimitysperusteet ja kunnallinen

itsehallinto.

- Miten kunnan harkintavalta konkretisoituu? Milloin ja missä yhteyksissä poliittiset virkanimitykset ovat sallittuja lain näkökulmasta vai ovatko? Olen luke-
nut paljon virantäyttöpäätöksiä ja välillä näkee, että lakia ei tunnetta. Perustuslain muutos on ollut tärkeä nimitysperusteiden soveltamisen kannalta, mutta muistetaanko sitä?

Tutkija toivoo voivansa laatia väitöskirjan lisäksi kunnille oppaan, kuinka valita viranhaltija lainmukaisesti ja millä perustein.

- Päätöksenteossa on kyse myös kansalaisten oikeusturvasta; heidän pitää pystyä luottamaan päätöksiin.

Maria Ovaskalla itsellään ei ole poliittisia kytköksiä: ei puoluekanta, ei intressejä poliittiseen toimintaan, eikä hän edes osallistu järjestötoimintaan.

- Puolueettomuudesta on pelkkää plussaa ja toivon, että se aikanaan myös huokuu väitöskirjasta läpi. •

➔ tutkimusta rahoittaa KAKS.

Kuntagolf

7.6.-6.9.2013

Kuntaväen oma golfkilpailu
-tule mukaan!

Tervetuloa kilpailemaan
kuntaväen golf-
mestaruudesta!

Kuntagolf 2013 on kaikkien Suomen kuntien, kuntayhtymien ja kunnallisten organisaatioiden edustajille tarkoitettu amatöörikilpailu. Kilpailu pelataan kahden hengen joukkuein tasoituksellisena Greensome-lyöntipelinä. Samasta organisaatiosta voi osallistua useampiakin joukkueita.

Alkukarsintojen jälkeen 50 joukkuetta pääsee loppukilpailuun upealle Vierumäki Golfin Cooke -kentälle!

Lisätietoa ja ilmoittautumiset
3.6.2013 mennessä osoitteessa
www.kuntagolf.fi

kaks.fi
KUNNALLISALAN
KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

Kuntarahoitus
MUNICIPALITY FINANCE

BCR2

lopuksi välttäm

Kuntauudistus vailla johtajuutta

” On suuri riski, että viidennestä kuntauudistuksesta tulee uudistusten häpeäpilkku. Uudistajat eivät tiedä, mistä lähdetään, minne pitäisi mennä ja miksi.

Uudistusta ei osata johtaa, eikä uudistuksessa ole kuunneltu tarpeeksi asiantuntijoita eikä juuri kunnan luottamushenkilöitä. Onkohan kuntauudistajien harkinta pettänyt? Sen sijaan on saatu kuntakenttä sekaisin moneksi vuodeksi ja vastustajat taitavat olla kaiken lisäksi oikeassa.

Hallitusohjelmaan ei pitäisi kirjoitella sellaisia teesejä kuin että tehdään ”vahvaan peruskuntaan” pohjautuva kuntauudistus. Onko Suomessa ”vahvempaa peruskuntaa” kuin Helsinki, joka on kuitenkin epäonnistunut sen tekemisessä. Helsinki on tuottavuudeltaan yksi Suomen heikoimpia kuntia. Siksi se hamuaa Espoota maksamaan itse tekemiään virheitä.

Mitä suurempi kunta, sitä korkeammat yksikkökustannukset. Kun katse käännetään yli 100 000 asukkaan kuntiin, ne hoitavat palvelunsa paljon tehottomammin kuin esimerkiksi 20 000 – 40 000 asukkaan kunnat.

Kuntarajoja väkisin siirtelemällä ei myöskään synny aitoja itsehallinnollisia kuntia, vaan hallintoalueita. Jos kuntalaisten sitoutuminen kotikuntaansa katoaa, mitä sitten tapahtuu?”

Eero Lehti

Kansanedustaja, Keravan kaupunginhallituksen pj. (kok.)

► Intä vastaan
tai peesaa
www.kaks.fi

